

Ajanvieterahapelaamisen tuottaminen ja kuluttaminen 1900-luvun Suomessa

Lektio

Riitta Matilainen
Helsingin yliopisto

Olen ollut monessa suhteessa etuoikeutetussa asemassa väitöskirjaprosessini aikana. Tarkoitan tällä sitä, että olen nähnyt rahapelitutkimuksen synnyn ja etabloitumisen tieteenalana Suomessa ja omalta osaltani myös hyötynyt tästä prosessista rahoituksen ja erilaisten työtarjousten muodossa. Noin kymmenessä - viidessätoissa vuodessa suomalaisen rahapelitutkimukseen on vakiintunut kansainvälisesti tarkasteltuna kiinnostava tilanne ja melko vakaa rahoituspohja. Kuten rahapelitutkijakollegat Tomi Lintonen, Johanna Nordmyr, Susanna Raisamo ja Tuukka Tammi toteavat vuonna 2016 ilmestyneessä Yhteiskuntapolitiikka-lehden artikkelissa suomalainen rahapelitutkimus todellakin syntyi arpajaislain myötävaikutuksella. Arpajaislaissa vuonna 2001 (vuonna 2016 sanamuotoa muutettiin) säädettiin, että

Arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia haittoja on seurattava ja tutkittava. Haittojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Veikkaus Oy:n tulee korvata valtiolle seurannasta, tutkimuksesta ja kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriö perii yhtiöltä mak-

suna määrän, joka vastaa ministeriölle toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

Arpajalaislain toimeenpano on vaikuttanut siten, että vuonna 2007 silloinen Stakes ja nykyinen Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL käynnisti rahapelitutkimusalan seurannan ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan. Samana vuonna myös Alkoholitutkimussäätiö, joka aiemmin keskittyi pelkästään alkoholi- ja huumeitutkimukseen alkoi jakaa apurahoja rahapelihaittatutkimukseen. Vuonna 2008 suomalaiset rahapeliyhtiöt perustivat Pelitoiminnan tutkimussäätiön (jossa itsenkin toimin puolitoista vuotta projektitutkijana), joka toimintansa alkuvuosina rahoitti ei-haittoihin keskittyvää rahapelitutkimusta apurahoin, mutta on viime vuosina keskittynyt matka-apurahojen myöntämiseen. Vuodesta 2011 lähtien arpajaislain mukaista rahoitusta on osoitettu myös Helsingin yliopistolle sosiaalitieteelliseen tutkimukseen. Lisäksi tulevat yliopistojen ja tutkimuslaitosten omalla rahoituksella tehty rahapelitutkimus sekä muiden säätiöiden kuin Alkoholitutkimussäätiön rahoittama tutkimus. Kansalaisjärjestöissä on tehty rahapelihaittoja ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa sekä niihin liittyviä pienimuotoisia selvitys- ja tutkimusprojekteja.

Rahapelitutkijoita on ainakin sosiologian, sosiaalipolitiikan, terveystieteiden, pelitutkimuksen, maantieteen, psykologian, valtio-opin, taloustieteiden, filosofian, teologian ja historiatieteiden tieteenaloilla. Etabloituminen näkyy myös siinä, että rahapelitutkimus sai tänä vuonna ensimmäisen oman dosenttinsa Pauliina Raennon. Dosenttuuri on Tampereen yliopiston myöntämä. Rahapelitutkimuskentällä on myös aktiivista seminaaritoimintaa, joka kokoaa yhteen eri alojen tutkijat, kansalaisjärjestötoimijat ja peliyhtiön edustajat. Erityisesti THL on ansioitunut kansainvälisten seminaarien järjestäjänä, johon on saatu myös alan kansainvälisiä kärkinimiä.

Tieteensosiologisesti prosessia on ollut äärimmäisen kiinnostava seurata ja olla siinä mukana. Rahoituksen lisääntyminen johtuu Suomen vuonna 1995 voimaan astuneen EU-jäsenyyden asettamista paineista rahapelimonopolille, joka on johtanut moniin asioihin ja ennen kaikkea siihen, että rahapelimonopolin oikeutuksena on rahapelihaittojen ehkäisy ja hoito, johon tarvitaan tutkimusta. Ehkä rahapelaamisen etabloitumista voisi verrata siihen, kuinka alkoholitutkimuksesta tehtiin legitiimiä 1950- ja 1960-luvulla ja kuinka sitä alettiin rahoittaa? Rahapelitutkimuksen sidos alkoholitutkimukseen on muutenkin vahva. Sekä kansainvälisesti että Suomen sisällä monet ansioituneet alkoholitutkijat ovat ryhtyneet rahapeli(haitta)tutkijoiksi tuoden mukanaan kentälle omat alkoholitutkimuksessa kehittyneet metodologiansa. Hyvä esimerkki tästä on alkoholitutkimuksesta tuttu kokonaiskulutusmalli, jota nyt ollaan myös lanseeramassa rahapelitutkimukseen. Yksinkertaistettuna mallin mukaan paras tapa ehkäistä alkoholistia (ja tässä tapauksessa rahapelaamisesta) koituvia haittoja on vaikuttaa kokonaiskulutukseen siten, että se vähenee.

Oma positio esiin myös rahapelitutkimuksessa

Olen aina uskonut siihen, että oma positio tutkimuksenteos-olisi hyvä tuoda esiin. Kaikki tutkimuskenteko on poliittista ja valintojen tekemistä, myönsimmepä sen tai emme. Autoetnografinen ote ja oman position reflektointi on erityisen tarpeen rahapelaamisen tutkimisessa, koska olemme Suomessa kasvaneet sellaisessa kulttuurissa, jossa rahapelaaminen on osa jokapäiväistä, arkista ja normaalia ja hyväksyttyä elämänmenoa. Näin ollen suomalaisen rahapelaamisen tuottamisen ja kulutuksen tavat tuntuvat helposti normaaleilta ja luonnollisilta eikä niitä välttämättä osaa kyseenalasta tai ymmärtää tietyn historiallisen koosteen osiksi (kutsun näitä koosteita väitöstutkimuksessani dispositiiveiksi). Ulkomaisissa rahapelitutkimusseminaareissa olenkin saanut ihmetellä tutkijoita, jotka kertovat, etteivät ole koskaan rahapelanneet. Suomessa tällainen olisi liki mahdotonta.

Miten sitten olen reflektoinut omaa positiotani rahapelaajana? Tunnistan itseni hyvin osasta nostalgisista lukemista muistitietoaineistoista, joissa isä opetti pelaamaan pajatsoa tai kioskin tiskin yli juuri ja juuri yletyttiin laittamaan kolmikerroksinen kalkkeerauspaperinen lottokuponki kioskinmyyjälle. Samoin lauantai-illan rituaali saunoineen ja lottovontoineen tuntuu tutulta ja miellyttävältä ja osin myös turvalliselta. Lottovoitosta olen haaveilut niin kauan kuin jaksan muistaa ja haaveilen edelleen. Nostalgiaan on helppo tuudittautua ja itsekriittisesti voin todeta tutkijanurani alussa niin ehkä tehneenikin. Toisaalta nostalgia on totta muistitietoaineistoja kirjoittaneille. Olen ajatellut kulttuurista läheisyyttä tutkimuskohteeseeni vahvuutena: eräänlaisena ristivalotusmetodina, joka auttaa minua ymmärtämään muistitietoaineistoja kirjoittaneita rahapelaajia. Toisaalta minun on myös

pitänyt olla valmis heittämään ennakkokäsitykseni suomalaisesta rahapelaamisilmiöstä romukoppaan erilaisten aineistojen niin vaatiessa.

Toinen rahapelaamisen tutkimukseen kiinteästi liittyvä osa on keskustelu tieteenetiikasta. Tämä on erityisen tärkeää alalla, jonka tuotot maailmanlaajuisesti ovat miljardeja euroja ja johon potentiaalisesti aina voi liittyä rikollisuutta, riippuvuutta ja huono-osaisten hyväksikäyttöä. Kuinka pitää huoli omasta tieteellisestä integriteetistä ja tieteenetiikasta? Maailmalla on jurnaaleja, joissa ei voi julkaista, jos on ottanut rahoitusta rahapeliyhtiöiltä. Ymmärrän periaatteessa tällaiset käytännöt ja eturistiriidat ja toki on eri asia tehdä tilaustutkimusta jollekin rahapelitoimijalle kuin puhtaasti tieteellisistä intresseistä lähtevää tutkimusta, mutta Suomen kaltaisessa pienessä maassa jossa rahoitus tulee erilaisten kierrätysmenetelmien kautta rahapelituotoista käytäntö tuntuu vaativalta. Ajatellaanko, että tutkimusraha muuttuu puhtaaksi kun se on kierrätetty eri instanssien kautta, Suomen tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriön kautta? Samalla logiikalla voidaan kysyä muuttuuko entisen Raha-automaattiyhdistyksen eli nykyisen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen STEAN raha maagisesti puhtaaksi kun tuottoja myönnetään järjestöille? Suomalaisessa rahapelikentässä ei voi eristäytyä ja olla tuntematta rahapelialan toimijoita jopa henkilökohtaisesti. Toimijat on tunnettava ja omat rajat on tiedettävä.

Tähän samaan tematiikkaan liittyy myös tämänhetkinen jännitteinen suhde rahapelitutkijoiden ja Veikkauksen välillä. Tällä hetkellä tutkijoiden on vaikea saada Veikkaukselta tutkimusaineistoja. Tilanne oli sama jo kolmen rahapeliyhteisön aikana. Tilanteeseen on tärkeää saada jokin selkeys vaikkapa ihan arpajaislain tasolla. Se olisi äärimmäisen tärkeää tälle tieteenalalle. Historiantutkijan hartaana toiveena on myös, että monopolin haltija Veikkaus myös jatkossa pitäisi huolta

erinomaisesta arkistostaan ja Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoton arkistot myös järjestettäisiin osaksi Veikkauksen arkistoa.

Mihin rahapelitutkimuksen pitäisi tulevaisuudessa keskittyä?

Mitä rahapelitutkimuksessa pitäisi tai kannattaisi tulevaisuudessa tutkia sekä kansainvälisesti että erityisesti Suomessa? Ehkä kaikkein tärkeintä olisi tehdä sellaista tutkimusta, jossa ei puhuta rahapelaamisesta yhtenä suurena kokonaisuutena vaan otetaan huomioon, että sillä todellakin on väliä mitä pelataan, missä, milloin, miten ja kenen kanssa. En ole aivan varma olenko itse pystynyt tämän oman maksimiini aina toteuttamaan.

Koko kansainvälisellä rahapelitutkimuskentällä näkisin tieteenalasta riippumatta tarpeelliseksi määrällisen eli kvantitatiivisen ja laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusotteen yhdistämisen yhdessä ja samassa tutkimuksessa. Näin monesta rahapelaamiseen liittyvästä ilmiöstä saataisiin monipuolisempi kuva, jossa pystyttäisiin käsittelemään myös rahapelaajien omia kokemuksia ja merkityksenantoja rahapelaamisesta. Olen itse huomannut, että rahapelaajien omat käsitykset rahapelaamisilmiöistä voivat johdattaa tutkijaa aivan uusin näkökantoihin, joita tutkija ei ole aikaisemmin ajatellut. Tähän tavoitteeseen artikkelimuotoinen julkaisemistapa asettaa kuitenkin omat rajoituksensa, koska tieteellisissä lehdissä pituus on usein hyvin rajattu.

Minua on jo pitkään pohdituttanut anglo-amerikkalaisen maailman, jolla tarkoitan lähinnä (Brittein saaret, USA, Kanada, Australia ja Uusi-Seelanti) ylivalta rahapelitutkimuskentällä. Me kaikki rahapelitutkijat luemme näitä tutkimuksia (osittain johtuen siitä, että kaikki osaavat englantia) ja viit-

taamme niihin omissa tutkimuksissamme ja käymme juuri näiden tutkimusten kanssa keskustelua, vaikka rahapelikulttuurit ja taustalla vaikuttavat yhteiskunnat olisivatkin hyvin erilaiset. Samoin osittain julkaisupaineiden takia pyrimme julkaisemaan englanniksi. Sama valta-asema näkyy toki muillakin tieteenaloilla. Miten tätä tilannetta voisi tasapainottaa? Auttaisivatko vertailevat tutkimukset ja yhteistyö anglomaailman tutkijoiden kanssa?

Usein onkin nykyään niin, että tiedepoliittiset käytännöt ja julkaisupaine määrittelevät liikaa mitä tutkitaan ja julkaistaan ja missä ja millä kielellä. Toivoisin myös suuren yleisön tietokirjojen julkaisua sekä suomeksi julkaisua. On ehkä vähän kaksinaismoralistista vaatia suomenkielistä tiedejulkaisemista, kun olen juuri kirjoittanut kokonaan englanninkielisen väitöstutkimuksen. Kuitenkin uskallan tätä vaatia, jotta uusimmat tutkimustulokset saataisiin viestitettyä yhteiskunnalliseen keskusteluun niin päättäjille, kansalaisjärjestöille kuin yksittäisille asioista kiinnostuneille kansalaisillekin.

Rahapelihaittojen ennaltaehkäisyyn, ongelmapelaamisen määrittelyyn ja erilaisiin hoitomuotoihin liittyvä tutkimus on tärkeää, mutta peräänkuuluttaisin myös ei-ongelmallisen, ajanvieterahapelaamisen tutkimuksen hyödyllisyyttä ja käyttökelpoisuutta rahapelitutkimusalalle. Suurin osa rahapelaajista pelaa ongelmattomasti ja pelaamisesta ja sen yhteisöllisyydestä, sosiaalisuudesta, jännityksestä ja ilosta nauttien. Mitä voimme oppia heidän pelaamisestaan? Mitä haitoilta suojaavia ja ehkäiseviä tekijöitä heidän rahapelaamisessaan on, joita voitaisiin käyttää myös riski- ja ongelmapelaajien hoidossa? Ilman ymmärrystä siitä mitä pidetään kulttuurisesti normaalina tai ongelmattomana rahapelaamisena ei voi myöskään ymmärtää rahapelaamisen kaltaisen toiminnallisen riippuvuushäiriön aiheuttamia kaikkia ongelmia yksilölle, hänen läheisilleen ja koko

yhteiskunnalle. Samoin kuin alkoholinjuontiin myös rahapelaamiseen liittyy iloa ja nautintoa eikä sitä kannata tutkia ja sen tutkimista oikeuttaa vain ongelmanäkökulmasta, vaikka meillä rahoituskenttä suosiikin ongelmarahapelaamisen tutkimista.

Mitkä ovat Suomessa ajankohtaisia tutkimusaiheita rahapelitutkimuskentällä? Viime aikojen suurin yksittäinen rahapelikentän muutos eli kolmen rahapeliyhteisön Veikkauksen, Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoton fuusio yhdeksi valtio-omisteiseksi yhtiöksi vuoden 2017 alussa on tietenkin tärkeä tutkimuskohde. On tärkeää kysyä miksi fuusio tehtiin ja miten sitä perusteltiin ja miten saavutettiin fuusiota koskeva poliittinen konsensus. On myös tärkeää seurata Veikkauksen toimintaa, sen markkinointia, rahapelien tarjontaa, uusien rahapelien lanseerausta ja sijoittelua sekä sen vastuullisuuspolitiikkaa. Kiinnittäisin myös huomiota valtion Veikkaukselle asettamiin tuottotavoitteisiin. Tampereelle perustettava uusi kasino tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden tutkia vaikkapa kasinon taloudellisia vaikutuksia alueella tai rahapelihaittojen lisääntymistä. Toinen kiinnostava ja tärkeä tutkimuskohde on rahapelien pelillisuus ja tulevaisuus lisättyine ja virtuaalitodellisuuksineen, jossa on paljon yhtymäkohtia digitaalisten pelien tutkimukseen.

Itse olen kiinnostunut intersektionaalisen tutkimusotteen tuomisesta mukaan rahapelitutkimuskentälle. Intersektionaalisisessa metodologiassa analysoidaan kuinka ihmisiä laitetään taloudellisiin, sosiaalisiin ja poliittisiin järjestyksiin sekä otetaan sukupuolen ja luokan lisäksi huomioon muun muassa ikä, asuinpaikka, asema työelämässä tai sen ulkopuolella, etninen tausta ja seksuaalinen suuntautuminen. Tärkeää on pohtia miten nämä eri kategoriat vaikuttavat toisiinsa. Tähän tutkimusperinteeseen sopisivat mainiosti tutkimukset perinteisten suomalaisten vähemmistöjen rahapelaamisesta

(ulkomaisesta tutkimuksesta tiedetään, että monet vähemmistöt pelaavat enemmän kuin niin kutsuttu valtaväestö) Ennen kaikkea toivoisin kuitenkin tutkimusta maahanmuuttajien rahapelaamisesta ihan jo omiin tutkimuksiinkin suomalaisen rahapelaamisen jokapäiväisyydestä ja kaikkialla läsnä olevuudesta perustuen: Mitä tapahtuu, kun Suomeen muuttaa ihmisiä, jotka eivät ole kasvaneet suomalaisessa rahapelikulttuurissa, jossa ainakin historiallisesti voidaan nähdä olevan myös rahapelihaitoilta suojaavia tekijöitä? Ja ehkä vähän yllättävästikin kannustaisin tutkimaan sellaisia ihmisiä, jotka eivät lainkaan osallistu rahapelaamiseen. THL:n vuoden 2015 väestökyselyn mukaan 5,8 prosenttia suomalaisista 15–74-vuotiaista suomalaisista ei ollut koskaan pelannut rahapelejä. Keitä nämä ihmiset ovat? Miksi he eivät halua rahapelaata? Mitä heidän pelaamattomuutensa voisi paljastaa suomalaisesta rahapelikulttuurista ja yhteiskunnastamme muutenkin?

Omalla tieteenalallani talous- ja sosiaalishistoriassa ja historiatieteissä muutenkin riittää työsarkaa. Työn alle olisi syytä ottaa esimerkiksi yksityinen rahapelaaminen, laittoman rahapelaamisen järjestäminen ja rahapelirikollisuus. Laittomasti järjestetty rahapelaaminen ja yksityinen rahapelaaminen ovat olleet osa suomalaista rahapelikulttuuria. Näillä ilmiöillä on ollut oma vaikutuksensa rahapelaamisen kulttuuriseen, moraaliseen, uskonnolliseen ja sosiaaliseen hyväksyntään tai sen puutteeseen. Tällainen rahapelaaminen näyttäytyy lähteissä hyvin miehisenä ilmiönä, jossa tärkeässä roolissa olivat myös alkoholinkäyttö, prostituutio ja jossain määrin myös väkivallan uhka.

Toinen kiinnostava ilmiö rahapelaamisen historian kannalta on rahapelitilojen muutokset, joita olen hieman yrittänyt hahmotella väitöskirjassani. Rahapelaamisen tilan muutokset liittyvät muutoksiin julkinen/yksityinen -jaottelussa,

sääty- ja luokkayhteiskunnassa, sukupuolten mahdollisuuksiin, suomalaisen kansalaisyhteiskunnan syntyyn ja muutoksiin sekä ennen kaikkea kulutusyhteiskunnan syntyyn ja vakiintumiseen uusine kulutustempeleineen (kauppakeskukset, huoltoasemat, kasinomaiset tilat).

Taloushistorian kannalta mielenkiintoinen tutkimusaihe ja kansainvälisesti hieman jo tutkittu aihe olisi se hiuksenhieno rajanteko, jota on harjoitettu rahapelaamisen ja pörssiinjoittamisen sekä finanssituotteistamisen välillä. Esimerkiksi valtion obligaatioiden ostamista on pidetty Suomessa rahapelaamisena. Uskon, että tällaisessa tutkimuksessa piirtyisi hienosti esiin mitkä riskin tuottamisen ja ottamisen tavat ovat milloinkin olleet millekin luokalle sopivia.

Oma ikuinen talous- ja sosiaalishistoriallinen suosikkitutkimuskohteeni on laivamatkailu ja erityisesti ruotsinlaivamatkailu. Kuten olen näyttänyt väitöstutkimuksessani laivoja on käytetty rahapelien ja rahapelipolitiikan testilaboratoriona. Lisäksi muistitiedosta käy selväksi, että laivat ovat hyvin monelle lapselle ja nuorelle toimineet rahapelaamisen aloituspaikkoina. Laivat ovat liminaalituloja, joissa arkipäivän säännöt eivät päde. Tämä pätee muuhunkin kuin rahapelaamiseen eli myös ruokaan, alkoholiin, kuluttamiseen ja seksiin.

Mikä on rahapelitutkijoiden yhteiskunnallinen vastuu?

Palaan lektioni lopuksi takaisin tiedepolitiikkaan ja ennen kaikkea politiikkaan ylipäänsä sekä tutkijoiden yhteiskunnalliseen vastuuseen.

Suomalaisella rahapelijärjestelmällä on suomalaisten mielisä vahva kannatus. Mikä sitten voisi murtaa monopolin legitimitetin eli oikeutuksen kansalaisten silmissä? Tai ehkä paremminkin hieman kyynisesti muotoillen: mikä voisi murtaa

monopolin legitimitietin poliitikkojen ja edunsaajien silmissä? On kiinnostavaa huomata, että Suomi ja Ruotsi ovat eriytyneissä myös rahapelipolitiikoissaan Suomen vahvistaessa monopoliaan ja Ruotsin mennessä lisenssijärjestelmään. Historiallisesti katsottuna Ruotsi on toiminut Suomelle esimerkkinä, jäljittelyn kohteena ja osin myös uhkana, jonka rahapelijärjestelyihin on vastattu omilla toimilla kuten raharpajaisten laillistamisella vuonna 1926 tai Veikkauksen perustamisella vuonna 1940.

Odotin kolmen rahapeliyhteisön fuusion yhteydessä voimakkaampaa media- ja kansalaiskeskustelua uuden Veikkauksen roolista. Petyin keskustelun hiljaisuuteen, mutta viime aikoina on tuntunut siltä, että vuoret ovat alkaneet liikkua. THL:n tutkimuksen mukaan Suomessa noin 157 000 rahapelaajaa vastaa puolesta rahapelien häviöistä. Nämä pelaajat häviävät keskimäärin 5 000 euroa vuodessa erilaisiin rahapeleihin ja ovat usein yhteiskunnallisesti huono-osaisia työttömiä ja eläkeläisiä. Tämä nostaakin esille rahapelaamisen luokkakysymyksenä: Onko oikein rahoittaa hyvinvointivaltion elintärkeitä toimintoja (viittaa täällä edunsaajasotejärjestöjen tärkeyteen ja arvostettuun toimintaan) varoilla, jotka kerätään osittain näin epäeettisellä tavalla? Tämä ei ole vain rahapelejä haitallisesti pelaavan yksilön ongelma, vaan koskettaa kaikkia suomalaisia aiheutuvien rahapelihaittojen myötä.

Katse onkin suunnattava poliitikkoihin ja edunsaajiin ja kysyttävä seuraavia kysymyksiä:

Miksei Suomessa rahapelaaminen politisoidu? Miksi asioista päätetään yksimielisesti? Mikä on suomalaisen rahapelikonsensuksen takana? Onko vastuullista, että rahapelijärjestelmän tosiasiallisena tarkoituksena on tällä hetkellä tuottaa vuosi vuodelta suurempi rahapotti edunsaajille? Onko todella tarpeen, että Veikkaus on Suomen suurimpia mainostajia?

EU:n oikeutusperusteluiden mukaan uutta rahapelikysyntää

ei saisi luoda. Miksi näin kuitenkin de facto toimitaan? Miksi edunsaajat eivät halua ryhtyä keskusteluun siitä miten heidän rahoituksensa tuotetaan?

Toivoisin myös yhteiskunnallista keskustelua siitä mitä tapahtuu, jos rahapelituottoja aletaan rajoittaa. Miten tällaisessa tilanteessa turvataan elintärkeää työtä tekevien edunsaajien rahoitus? Nostetaanko veroja? Mitä veroja: pääomatuloja, työn verotusta, välillisiä veroja? Tähän keskusteluun olisi myös edunsaajien syytä ottaa osaa oman etunsa tähden.

Myös meiltä rahapelitutkijoilta vaaditaan enemmän kantaaottavuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tutkimme tärkeää asiaa, jolla on vaikutusta lukemattomien suomalaisten elämään sekä suoraan että välillisesti. Meidän pitäisi kyseenalaistaa totutut rahapelaamiseen tuottamisen ja kuluttamisen diskurssit ja käytännöt, jos tieteellisten tutkimusten perusteella näemme, että ne aiheuttavat kohtuuttomia vaikeuksia osalle väestöstä. Rahapelaamisen tuottamisen ja kuluttamisen diskurssit ja käytännöt eivät ole ylihistoriallisia, pysyviä ja kiveen hakattuja vaan aikaan ja paikkaan sidottuja, muuttuvia ja joskus myös aktiivista yhteiskunnallista muutosta vaativia. Haastankin kaikki rahapelitutkijat ja tutkijat muutenkin ottamaan osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja pyrkimään vaikuttamaan poliittisen päätöksentekoon. Jos me emme sitä tee niin jokin lobbari aina löytyy, joka tekee sen meidän puolestamme. Tutkijoina meidän on kysyttävä myös vaikeita ja joskus myös poliittisesti epäkorrekteja ja poliittista ja tieteen konsensusta rikkovia kysymyksiä.

Matilainen, Riitta (2018). *Production and Consumption of Recreational Gambling in Twentieth-century Finland*. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3282-6>